

FOAIE LITERARĂ

Pentru redacție responsabilă :

LUCREȚIA RUDOW-SUCIU.

Apare o dată pe săptămână (Duminica).

PREȚIUL:

Pe un an 4 fl. Pentru România și
Pe jumătate de an 2 fl. străinătate 14 frc.
Pe un pëtrar de an 1 fl.

Editor și proprietar:

Dr. W. RUDOW.

Logodnica contelui Stuart.

— Povestire din viața Românilor bihoreni. —

De L. Rudow-Suciu.

(Urmare).

„Da, asta se 'ntemplă din când în când, dar numai în clinice mari și eu cred că totdeauna numai lipsa de prevedere e la mijloc. Un servitor, un student, poate și un medic vestit fiind obosit din cale afară încât nu-și mai poate da bine samă de ceea ce face, picură prea mult cloroform pe cârpă și nenorocirea e gata. Deci dv n'aveți de ce să vă temeți!”

„Ați spus că asta e numai părerea dv, deci e cu puțință și contrarul?” insistă Beta.

„Cu puțință sunt multe,” răspunsă medicul dând din umeri, și Beta zise: „Dacă ar fi să nu mă mai deștept, vino iubite și sărută-me pentru înțea dată. Poate e cea din urmă!”

Stuart se plecă, ea îi pusă brațele împrejurul gâtului plângând lin pecând și lui i-se udară ochii. Nefiind însă dedat cu mirosul cloroformului, el simți însfirșit efectul lui și zise desfăcându-se lin din îmbrătoșarea Betei: „Cloroformul mă ametește, trebuie să ies dacă vreau să rămân treaz.”

Totuș nu se putea despărți de divan, ci pași numai atât înapoi ca să deie loc medicului, care apoi acoperi gura și nasul Betei cu cârpa. Ochii ei erau așintiți la Stuart, până pleoapele se lăsară jos. O dată, două ori ea la ridică de nouă, a treia oară se mișcă numai sprâncenile; totde odată ea înceta să numere.

„Numerați mai departe!” strigă medicul.

Să vedea cum ea-și adună toate puterile, apoi urmă cu voace tot mai lină: „Patrusprezece, cincisprezece, șese...” Buzele se mișcă încă, dar nu se mai auzi nimic.

Apoi Stuart eși naintea ușii unde mereu treceau soldați, chemă pe patru dintre ai săi în chilie și le spuse

să ridice divanul cu Beta. Eșind cu dinșii și cu medicul el pofți și pe servitoare să vie și înclua casa, căci afară de Tachi nime nu se află într'însa.

Trecând peste stradă, el zări de departe pe solgăbirău cu gendarmi apropiindu-se în grabă. Întrând în otel ceru o chilie, puse divanul pe lângă pat, și medicul cu servitoarea ridicară pe Beta și o culcară. Apoi Stuart dete cheia casei în mâna servitoarei și o trimise înapoi cu ficioii și cu divanul.

După ce eșiră, zise medicul: „Acum trebuie să așteptăm până ce doamna-și va veni iarăș în ori — cam o oară. Veți rămânea aici dle conte?”

Stuart nu putu decât să deie din cap, căci în aceeaș clipă să auziră pași grabnici și zîngănit de arme. El vroi să iasă, dar se află față în față cu solgăbirău care stătu înaintea ușii și strigă: „În nu...”

Dar nu-i era scris să spună: În numele legii, căci Stuart îndată îi puse mâna pe gură și zise cu glas încet, dar amenințător: „Înlăuntru zace o bolnavă, moderați-vă deci, vă rog! Cu dînsa n'aveți nimic a face, e leșinată, eu însă ca oficer austriac nu mă aflu sub judecătoria dv!”

Solgăbirăul se făcu roș ca sfecla, când întreveni medicul și zise: „Eu sunt acuma de prisos aici, deci îmi țin de datorie să mă îngrijesc de Tachi. Acolo poate să se afla lucru pentru dl solgăbirău.”

Cu aceste cuvinte el eși și dlui solgăbirău nu-i rămase altă decât să urmeze, pecând Stuart întrebă: „Unde mergeți de acolo, dle doctor?”

„Îndată ce voi fi gata, mă întorc,” răspunsă medicul și se dusă. Stuart închise ușa, pusă un scaun lângă

pat și se așază privind țintă la fețișoara Betei care zăcea albă ca perina.

Trecuse aproape un ceas când ea începu a clipi din ochi, a mișca mânilor și a răsufla mai greu. Însfîrșit ea-și deschise ochii puținică, apoi din ce în ce mai mult până ce privirea-i dete de Stuart. O clipă-l privi mirată, dar când el o întrebă: „Cum te afli acum iubito?” ea-l recunoscu și șopti: „Mulțam, mă simt slabă de tot, de altfel nu prea rău.”

„Tare mă bucur. Medicul se va întoarce încurând, atunci l-om întreba când voi putea să te duc la părinții tăi. Voi lui concediū pe timp nehotărît ca să fiu cu totul liber.”

Beta dete numai din cap, apoi pleoapele-i căzură de nou. Să vedea că era prea obosită, și Stuart merse la fereastră.

După câțva timp el văzu că medicul iese din casa lui Tachi și-i merse în cale.

„Tachi și-a venit în ori,” relată el. „A fost lucru greu să-l deștept, totuș căderea l'a amețit numai fără să-i strice ceva. Brațele-s asemenea numai ușor vătămăte. Dar cum stăm aici?”

Cu aceste cuvinte el trecuse prin tindă și Beta care-l auzise, deschise ochii puțin, dar îndată-i închise de nou. Să vedea că se simția ușurată prin cuvintele medicului.

„Îată-ne!” zise el voios și întră. „Nouă ne mai trebuie numai odihnă.”

„Când vom putea pleca?” întrebă Stuart. „Poate chiar mâne?”

„Mâne la nici un cas; cel mult după câteva zile. Sara mai voi veni o dată; acuma bolnava încă e amețită.”

El se întoarsă spre Beta care într' adevăr zăcea cu totul nemișcată și par' că nu înțelese nimic din celea spuse. De o dată ea tresări, puse mâna pe piept și scoase un gemet nădușit, dar atât de dureros, încât fața lui Stuart se făcu albă de spaimă. El privi pe medic și văzu cu îngrijire că el își încreți fruntea. Mai stătu câțva timp, apoi eși tiptil. Stuart îi urmă și șopti afară: „Ce-i asta?”

„O împunsătură dinlăuntru, despre cari s'a plâns bolnava deja mai nainte.”

„E semn rău?”

„Precum am zis, acuma nu se poate spune nimic. Să sperăm tot binele! La revedere!”

El strinse mâna lui Stuart cu căldură și se depărtă.

Stuart, fiindu-i sete după atâtea sbuciumări, întră în cafenea și se răcori.

Când se întoarsă la Beta, ea avea ochii cu totul deschiși, deci el se așază lângă dînsa și zise: „Câteva zile trebuie să ședem aici. N'ar fi bine să-i înștiințăm pe părinții tăi? Sau să-i aduc?”

Beta dete din cap și răspuns: „Tata nu va avea timp acum în serbători.”

„Dar poate mamă ta.”

„Nu. Ea ar cere să mă întorc la Tachi și despre așa ceva nici vorbă nu poate să fie.”

„Cum se poate ca însăș mama ta să ceară așa ceva?” întrebă Stuart uimit.

„Doamne, nu cunoști stările de pe aici. Câte femei n'au părțit-o asemenea și totuș trebuie să trăiască mai departe cu bărbații lor. Pentru așa ceva ele se cresc aici.”

Un zimbet disprețuitor trecu peste buzele ei și ea urmă: „Dacă tata ar fi aici, ar fi cu totul alta; el s'a împotrivit măritișului meu cu Tachi fiind acesta pe jumătate Turc și om brutal. Dar acuma nu poate veni și după serbători e totdeauna prea obosit. Și fiindcă nu-mi poate ajuta, lasă-l acolo, o va ști destul de timpuriu. Te-am pe tine, de alți nu mai am lipsă.”

„Precum dorești iubito. Să rămânem deci noi între noi. Nu-i mai bine așa?”

Beta numai dete din cap și-l privi pecând un zimbet trecător îi însenină fața. El se așază iarăș lângă pat și așa rămăneau privind-se și uitând de toate împrejurul lor.

II. Spre casă.

Starea Betei îmbunătățindu-se considerabil în decursul câtorva zile, Stuart luă căruța cea mai comodă ce o putea afla, o pusă pe Beta înlăuntru în prezența medicului și încălică.

Astfel ei plecară într'o dimineață frumoasă de primăvară prin aerul plin de mirosul florilor și de cântecul păsărilor înspre munții albaștri asupra cărora tocmai răsări soarele. Neputând înainta decât în pas, abia la miază-zi ajunsă dealurile lângă Tinca și se opriră în scaldă pentru a se odihni puțin.

Oaspeții, dintre cari cei mai mulți o cunoșteau pe Beta, căscară ochii, dar ținuta lui Stuart luă curagiul și celor mai curioși încât nu cutează să se apropie. El se așază la o masă lângă căruța și când se aduse prânzul, el dete mai nainte Betei puțină mâncare de care avea lipsă; apoi mănă singur.

După timp de o oră plecară mai departe, în susul văii frumoase a Crișului negru. Beta numi lui Stuart satele cari se vîd dela înălțimea dealurilor peste cari trece drumul.

Eșind din satul Ripă intrară în codru unde nu se vedea nimic de drum decât ici colo urma unei copite sau unui ogaș. Totul era acoperit cu frunze uscate încât Stuart întrebă cam îngrijit: „Nu vom rătăci aici? Nu vîd nici un drum.”

„Asta e grija cailor, ei află drumul și unde nu se vede.”

„E adevărat? Asta nici eu n'am știut-o.”

„O să vezi. Ferește-te!”

Stuart care o privea, abia avu timp să se închine înaintea unei crengi tari, care de altfel l-ar fi măturat din șea.

„La naiba, ce mai drum!” mormăi el și de acum

înainte-și căuta de drum ca să nu-i se întemple nimic, încât conversația nu mai era cu puțință.

Când ajunsă la creasta dealului unde stejarii și fagi crau mai rari și unde vântul le măturase frunzele uscate, Beta îi arătă un ogaș slab care unindu-se cu altul ce alergă mai departe pe creastă să adânci și întrebă: „Acuma crezi că nu am rătăcit? Eu cunosc codrul întreg ca casa noastră, de câte ori n'am cules fragi aici. Vezi ce mulțime, totul e acoperit de frunzele lor! Îți plac cu lapte sau cu zahăr?”

Stuart dete numai din cap, zimbînd, și ea urmă iute, cu o expresie de îngrijire: „Dar te vei îndestuli cu ce mâncăm noi? Pe la sate arare-ori se află altă carne proaspătă decât de gălițe: puî, curce, rațe și găște. Îți va fi de ajuns? Pentru zile de post sunt și pești și raci în vale.”

„Cu acestea se pot face vr'o duzină de plese, și atîta ajunge la toată întempleră. Mai trebuie să se afle vînaș mult în aceste păduri nesfîrșite.”

„Da, la aceasta nu m'am gîndit,” răspuse Beta. „Sălbăteci sunt, dar numai după seceriș; acuma se pot vîna numai fierele stricăcioase.”

„S'a dat în arendă dreptul de vînat?”

„Da, aici în jur l-au unii domni din Tinca, pădurea comunală însă și-au rezervat-o sătenii, acolo deci poți vîna și tu după plac. Dar și cei din Tinca de sigur se vor bucura dacă îi vei cerceta.”

„De-mi vei permite?”

Beta rise, pentru întâia dată — singură nu mai știa de când — și răspuse: „Cât de nesocotit! Cum te poți pune astfel de bună voie sub papuc?”

„Nu mi-i frică de păpușelul matale.”

„La așteaptă, o să fiu o stăpînă strașnică!”

„Și eu un supus bun.”

„Tu ești bun totdeauna, scumpul meu!” zise ca îndușoșată, aruncându-i un sărut cu degetul.

„Mai mult ar trebui să te laud pe tine că ești atît de voioasă,” zise el și adaogă iute: „Nu cumva te silești numai să fii așa?”

Ea-l liniști: „Nici decum. Mă aflu într' adevăr așa de bine cum numai pot dori.”

„Apoi vom putea să ne gîndim la cununia noastră?”

„Mai nainte de toate trebui să fiu despărțită, dragul meu. Tata nu va avea lucru mai grabnic decât să pună la cale despărțirea mea.”

(Va urma).

Filosofie burlăcească.

Femeile se câștigă ori prin purtare rușinoasă ori prin contrariul. Care drum însă duce la țel, asta o poți ști numai prin experiență (nu odată destul de scumpă.)

Femeile-s ca și urzicele: dacă le atingi numai, te ustură; dacă le stringi binișor, nu ți-se întimplă nimic.

Rudow.

De apururi adorată...

*Mi-ai spus, că n'ai dori în veci
Să-ti fiu eu drag vr'odată,
Vorbînd priviri atît de reci
Mi-ai aruncat de-odată...*

*Am tresărit, îndurerat,
Era cumplit cuvîntul!
Dar dragostea-mi nu s'a'nchinat,
Nu și-a aflat mormîntul.*

*Ori-cât de crudă ai dorit,
Pe veci ca să se stingă,
Și doru-mi sfînt și tănuuit
Răceala-ți se-l'îvingă!...*

*— Ci s'a aprins și mai nebun,
Să ardă 'n veci de acuma;
Feritu m'a A totul bun,
Să mi-l aștearnă bruma...*

*Și de acum ori-cât ai vrea,
Să nu-ți fiu drag vr'odată;
În suflet dragă te-or avea;
De-apururi adorată!*

Ioan Scurtu.

Dela Logoj.

(Vorbe de petrecere).

IV.

Trec la alt logojan.

Dacă e să credem în ursitori, atunci ele au fost foarte bine dispuse, când s'au apropiat de leagănul, în care durmea micuțul O... Rar află om, la care se să observeze atît de pronunțate darurile cu cari poate fi înzestrat nu bărbat, ca la O... al nostru de pe vestita *uliță a opincarilor* Minte ageră, inimă bună, statură măreață, tărie herculană, voce minunată — iată în puține cuvinte însușirile lui spirițuale și corporale. Ba adecă am uitat, că era și de o frumseță nentrecută pe *uliță opincarilor*. Impodobit cu aceste însușiri, O... ar fi dus-o departe, dacă școalele noastre nu ar fi instituite și pentru mediocrități. Și-apoi tocmai mediocritățile sunt

causa, că genialii având prea mult timp liber se dădau cu fel de fel de nimicuri și rămân în cele din urmă înapoja acelor.

Pe O... l-am văzut prima oară, când a părăsit clasa a șasa gimnazială în urma unui *consilium abeundi* pentru multele strengării, ce le-a făcut. Me impresionase atunci foarte mult liniștea, cu care a părăsit școala, — o liniște, ce de bună samă isvorea din conștiința, că și fără școale formale își va putea croi o soarte mai bună, decât mulți colegi modele de virtute.

Insușirile lui, insirate mai sus, i-au câștigat simpatia tuturor. Și încunjurat de aceasta a trăit multă vreme ca un flutur. Din viața asta de flutur voi istorisi câteva episoade.

Să luăm deci aminte!

Era târgul Vinerii mari. De vremea excepțional frumoasă se folosește O... și merge la târg să mai vadă una-alta. Din întâmplare mergea singur.

Ajunse în piața căsării de pe ulița Sebeșului. Aci un piticot de om bătea cele dintâiu scânduri pe niște pari înfipti roată în pământ. Se vede, că voia să-și rădice vr'o șatră.

O... dădat să necăjască toată lumea, nu încunjură să-și caute de drum, ci dând cu piciorul într'o scândură își deschise calea prin mijlocul șatrii.

Piticotul supărat întrebă pe O... că *ce nu-și caută de drum?*

O... aruncând piticotului o privire preste umeri, îi zise *să-și fînă gura, dacă nu vrea să-și astupe cu vr'un pumn.*

Piticotul reflectă lui O... nu tocmai cum ar fi dorit acesta.

O... necăjit de obrăznicia piticotului se întoarce și dă să-și tragă un pumn. Piticotul, se vede maistor, primii pumnul lui O... cu cotul mâinei drepte, iar cu stânga îi arse o palmă, de-i vëzură ochii stele verzi. O... îndârjit se repezi asupra piticotului. Acesta făcu ca mai înainte ba îl trânti și la pământ. O... furios ca un leu se aruncă de nou asupra piticotului. Acesta repeși cu O... scena de mai înainte și tot așa, când O... de desupt, când piticotul d'asupra.

Vëzând O... în cele din urma, că și-a dat de om și că nu-i de glumit... își rădică pălăria, ce la prima palmă ajunsese cât colo, o șterse frumos... își mai curățî și hainele și făcându-și cruce ca de dracul plecă la târg tot mirându-se, cum să-l bată așa din senin, dar bine, un pricopsit de om ca piticotul.

Ajunse în târg. Aci dete de mai mulți prietini, cu cari se așeză la bere. Și îi priia de minune berea după isprava făcută.

Cam cătră sară și cam aburiți de bere plecară O... și prietenii săi spre casă. O... ardea de dorul, să vadă cë maistor e piticotul ce-i pusă șatra în cale.

Șatra era redicată. Avea în partea spre târg o ușă și de asupra ușii era scris cu un dop muiat în cerneală: *Hier ist zu sehen der stärkste Mann der Welt.* *Entree 10 kr.*

La propunerea lui O... toți intrară la comedie. Piticotul se producea. Redica în mâni și cu dinții fel de fel de globuri și rude de fer, apoi butoaie pline cu apă ș. a. Amicii lui O... erau siguri, că și acesta s'ar putea produce și încă mai bine ca piticotul. În fine anunță comediantul că e gata să se lupte cu ori cine și că dă 50 de florinți aceluia, care-l va trânti.

Atât trebui prietenilor lui O... Aceștia se puseră toți cu gura pe el, ca să se lupte cu piticotul.

— *Ei, le reflectă O... doar n'o să mi pun mintea cu măiamuea asta de om!*

— *Măiamucă incoaci, măiamucă incolo* — replică unul din prietini — *dar la mijloc sunt 50 de florinți. Ce chef o să tragem pe ei la Șuli. Haida, invață-l minte că doar ai trântit tu alți alleși...* și tot așa nu-i mai dădeau pace.

Dar O... nici grijă... El nu uitase sërăcul, ce a căpătat înainte de a merge în târg.

A trecut multă vreme dela acel târg și prietenii îi tot năcăjău că nu s'a luat la trântă cu măiamucă de om... Doar ca să scape de ei, O... le-a istorisit odată pătania cu piticotul. Eram și eu de față... Ne-am stricat de rîs... Eu rîd și acuma...

O.

Concursul nostru.

La concursul publicat în Nr 5 a „Foaiei Literare“ au intrat 3 traduceri. Ne fiind însă traduceri făcute amăsurat condiției din Concurs, acelea nu se pot nici publica nici premia. (V.: Brăduț cu verde ace ș. a. as.)

Având în vedere însă nobila străduință a onorabililor traducători, ca semn de recunoștință și spre suvenir ne permitem a espeda fieștecăruia câte o carte de valoare literară legată de lux, în preț de câte 4 fl. v. a.

A mai apărut apoi în „Tribuna“ Nr 137, o traducere de poeta dșoara Maria Cunțan.

Ca formă aceea traducere este cea mai nimerită dar ca fond nu exprimă intenția autorului dl W. R.

Poeta nu ne-a onorat însă pe noi cu publicarea acelei traduceri — astfel ne-a lăsat să presupunem că nu vrea să ia parte la concurs.

Biserica și Școala.

Institutul Pavelian de fete din Beiuș.

A) Școala civilă de fete.

Instrucțiune pentru începutul anului școl. 1897/98.

1. Inscriverile regulate în școala acésta civilă de fete pe anul școl. 1897/98 se vor face în 6, 7, 8, 9, Septemvrie; în 11 Septemvrie vor fi examene corectore și de susceptiune, în 12 va fi „invocarea spiritului sânt“, în 13 cetirea legilor, aședarea elevelor în clasă și în 14 pelegerile regulate. — Elevele, cari nu s'vor prezenta în zilele aceste de inscriere; numai pelângă saplice timbrate și bine motivate s'vor primi ulterior cu invoirea autorităților școl. superioare.

2. Pe anul viitor școlastic se vor deschide și clasele a III. și a IV. a școlii aceste civile conform ordinațiunei din circularul Excelentisimului Domn Michail Pavel, Episcop gr. cat. de Oradea-mare, cu datul din 7 Iulie 1896. ad. nr. 1524. *Să însemnă, că elevele, cari voesc să se inscrie pe clasa a IV. civilă a școlii aceste, au a-și întinde recursul direcțiunei cel mult până în 15 August*

3. Examen corector pot depune acele eleve cari au obținut calcul neindestulitor dela 1-3. — Elevele cari sunt indru-

mate la examen corector și voese a-l și depune, sunt datore a presenta recursul direcțiunei până în 15 August.

4. Elevele, cari doresc a învăța pe cale privată, sunt datore a se înscrie de odată cu cele regulate la începutul anului școlastic. Examenele private se fac cu finea anului școlastic. În toate celelalte cazuri trebuie se recurgă după concesiune. — Taxa examenelor private cu didactrul împreună e 28 fl.

5. Pe clasa I civilă se vor primi acele eleve, cari au împlinit anul al 9-lea de etate și vor produce testimoniu școl. de pe clasa a IV. elementară (poporală) — În lipsa unui astfel de testimoniu primi ea se face pe baza examenului de suscepțiune. — În tot cazul este de-a se adevăra, că timpul dela anu. al 6-lea până aci, unde și cum l-a petrecut eleva. — Primirea pe clasa superioară (II., III., IV.) se face pe baza testimoniuului de pe clasa premergătoare ori a cărei școle civile sau de o categorie cu școala civilă.

6. La înscriere pe ori-ce clasă pe lângă testimoniu școlastic se va mai produce: atestat de botez și de a doua vaccinare.

7. Asupra primirii acelor eleve pe clasa I, cari au împlinit anul etății al 12-lea, va decide corpul profesoral.

8. Didactrul e 6 fl. la an și înscrierea e 2 fl. cu totul 8 fl. și se solvesc la înscriere.

9. Taxa pentru instrucțiunea în limba franceză cu 2 ore la săptămână e un florin pe lună și solvirea se face sau deodată sau în două rate egale. — Elevele din internat mai au în fiecare zi anumite ore de conversațiune română, maghiară, germană și franceză. — Apoi se prepară la lecțiunile școlii sub conducerea și supraveghierea superiorității internatului.

10. Taxa pentru instrucțiune în forte-pian e 3 fl. pe lună primind separat trei ore la săptămână, și se solvește la înscriere cel puțin pe o jumătate de an.

11. Elevele, cari doresc a fi primite în școala acesta sunt datore a se presenta la înscriere însoțite de părinți sau de substituții lor.

12. Deslușiri la recercări verbale sau scrise dă direcțiunea școlii.

B) Internatul de fete.

Instiințare pentru anul școl. 1897/98.

1. Elevele internatului sunt sau stipendiste în întreg, sau stipendiste în jumătate, sau solvente.

2. Excelența Sa Înalt Presanțitul Domn Michail Pavel episcop diecesan a îmbinat 12 stipendii pentru elevele din internat.

3. La aceste stipendii pot concura în prima linie fetele orfane de preot din diecesa gr. cat. de Oradea-mare; în internat un pot fi decât fetele de religiunea gr.-cat.

4. Stipendistele, cari se bucură de stipendiul întreg, pentru provisiune, instrucțiune și educațiune din internat nu solvesc nimica; elevele, cari au stipendiul numai în jumătate, solvesc 75 fl. Iar elevele solvente solvesc la an o sumă de 150 fl. v. a în două sau cel mult 4 rate egale anticipative adecă în 1 Septembrie, 15 Noemvrie, 1 Februarie și 15 Aprilie.

5. Elevele așezate în internat pentru sumele amintite primesc provisiune întreagă, adecă cuartir, întreținere corespunzătoare și bună, luminat, încălzit, spălat, instrucțiune specială în studiu, în declamări, în cant, în dans, în diferite destărități, în lucruri de mână, economia casnică, în fiecare zi în anumite oare instrucțiune conversațională în limba română, maghiară, germană și la dorința expresă și din limba franceză, di-tracțiuno corespunzătoare, apoi uniformă care constă dintr'o haină, 2 surțe în forma unei haine, o pălărie de iarnă și una de vară, și manta de iarnă. — Didactrul anual pentru școlele

elementare 2 fl. 95 cr. Spesele pentru cărțile trebuincioase, materialul de scris, de desemn, de lucru de mână etc. nu sunt cuprinsă în suma sus amintită de 75 fl. respective 150 fl., ci despre acoperirea acestora trebuie să se îngrijească părinții sau tutorii.

6. În internat se primesc eleve I—IV clasă a școlii civile și eleve de I—IV clasă a școlii elementare populare. Elevele școlii civile vor cerceta școala civilă publică împreună cu internat, iar elevele școlii populare vor cerceta școala elementară poporală de stat din loc.

7. Elevele, cari voesc se fie primite în internat ori ca stipendiste ori ca solvente, au să-și înainteze petițiunile pentru primire la Veneratul Ordinariat gr.-cat. din Oradea-mare până în 10 August a. c. — Petițiunile sunt de a se instrui: 1 cu carte de botez, 2. testimoniu școlastic, 3. atestat medical despre sănătate, 4. atestat de revaccinare; doritoarele de a obține stipendiu vor acude și un atestat comunal despre poziția și starea materială a lor, eventual a părinților lor.

8. Elevele primite au să aducă cu sine. Schimburi și fuste 6 din fiecare, din fuste 2 să fie din barchet, barem 6 ciorapi de coloră închisă, 1 ploier, cel puțin 2 perechi de încălțăminte nouă și superindumentele de lipsă cu manta de vară în coloră vânăta. — O saltea (Strohsack) 210 cm. lungă 100 cm. lată, o plapomă de acoperit, 2 perini, 4 fețe albe de perină, 3 servete, 4 ștergere, 2 pepteni, unul des și altul rar, perie de dinți, o haine și de ghetă, săpun.

9. Elevele să aducă cu sine conscrierea tuturor obiectelor și uneltelor trebuincioase în două exemplare.

10. În fine cu provocare la dispozițiunea Veneratului Ordinariat de sub 1815/96 se atrage atențiunea părinților și a tutorilor acelor eleve stipendiste, cari au fost stipendiste condiționat să nu întărie a-și presenta din nou petițiunile la Veneratul Ordinariat diecesan pe timpul hotărit.

Direcțiunea.

Nr. 281, 317 și 330 ex 1897.

Concurs.

De la „Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român“ cu începutul anului școlar 1897/8 sunt de conferit următoarele stipendii:

I. Un stipendiu de 60 fl. pe an din fundațiunea „Marinovici“ pentru studenți români de gimnasiu ori școală reală de aceeași categorie.

II. Un stipendiu de 40 fl. pe an din fundațiunea „Radu M. Riuorean“ pentru studenți români din gimnasiu ori școală reală.

III. Un stipendiu de 40 fl. pe an din fundațiunea „Dr. Ioan Moga și soția Anna n. Bologa“ pentru eleve „cari frecventează vre-o școală de fete cu caracter național românesc, respective confesional românesc, în prima linie școală civilă de fete a Asociațiunii și școala elementară a Reuniunii femeilor române din Sibiu.“

Cererile pentru aceste stipendii au să se înainteze comitetului Asociațiunii în Sibiu (strada Morii 8) până la 15 August a. c. stil nou, provăduțe cu următoarele documente:

a) Atestat de botez.

b) Testimoniu școlar de pe semestrul din urmă al anului școlar 1896/7.

c) Atestat de paupertate eventual de orfan, dacă petentul este orfan.

Ad III. special; Concurențele, cari vor documenta că sunt descendente din familia fecitului fondator sau a soției sale Anna n. Bologa, vor fi preferite *ceteris paribus* la conferirea stipendiului.

Cererile întrate după termin nu se vor considera.

Sibiu, din ședința comitetului Asociațiunii ținută la 12 Iuliu 1897)

Soluții.

Dr. V. Bologa,
secr. II.

La Vatră.

Stimată Doamnă!

Din incidentul răspunsului D-voastră dat în posta red. din Nr 11. a acestei foi unui corespondent oareșicare, la întrebarea acestuia că de ce revista D-voastre nu publică și scrieri din România liberă, mă ved îndemnat a vă atrage atențiunea asupra următoarelor:

Fără îndoială că unde domnește gerul iernei nu să pot cultiva flori de primăvară.

Sub regimul geros în care de nenorocire suntem condamnați a trăi, nici literatura noastră nu poate decât să tinjească.

Tot atât de adevărat este, că sub egida libertății, România s'a avântat prin creațiunile sale literare, mult d'asupra noastră.

Aceste creațiuni nu mai sunt însă dela poetul Alesandri încoace inspirate de sentimentul iubirii de neam, ci plutesc în deobște pe oceanul cosmopolitismului.

Temelia limbei fraților noștri din România liberă este și temelia limbei noastre.

Nu suntem decât unul și același popor cu unul și același organ de vorbire.

Creațiunile literare ale fraților noștri nu sunt însă așezate pe această temelie a graiului nostru comun; căci chipurile lor de grai s'au abătut dela matca originalității limbei noastre.

Nu mai e „bon ton“ la dânsii dacă nu vei amesteca în vorbire cuvinte ca: musafir, viz'țiu, zeflemea, ciulama, piftii ș a. barbarisme d'asemenea natură, pe cari Tiktin le-a și consfințit și căroră li-a dat prin urmare dreptul de cetățenie în domeniul limbei românesce; pe cari deci de le vei desconsidera, ești privit ca un pui de ungrean, care n'a învățat a vorbi românește.

Defel nu vă supere dar mândria fraților noștri de dincolo. Noi suntem cu adevărat cei oropsiti, cei sêraci, cei „mititei pe terenul publicistic“, graiul nostru e însă mult mai bogat în metafore, în espresioni onomato-poetice și în amintirea originii noastre comune.

Tot în șinul Românilor oropsiți de dincoace de Cârpați, măi bate încă și astăzi pulsul inimii întregii Românități!...

Lăsați boerii'n pace să-și facă „cheful“ după plăcerea lor! Mediul lor social nu s'e potrivește cu al nostru. Dacă vreunul dintră dânsii „voiajează“ abunăoară la Paris, în trecerea sa prin Ungaria să'nvăluie bine în mantaua sa, pentru a nu fi conturbat de suferințele noastre, iar când vreunul d'ai noștri îi bate la ușă, nu e pentru dînsul acasă.

Intrebați de Dl căpitan Smeu din Viena, și de nenumerații Dsale tovarăși, dacă nu grăesc adevărat.

Pentru a vi aduce în relief sentimentul de ospitalitate a acestor domni față de ai noștri cei prigoniiți la dânsii permiteți-mi ca să vi amintesc un cas de acum vreo 7 ani, petrecut în plenul camerei regatului României. Un transilvănean a cerut anume prin petițiune de a fi recunoscut ori alta — nu-mi aduc bine aminte dacă nu i-a fost cererea de altă natură — când s'a sculat un grecoțel și adresându-se onoratei camere a zis: „Nu me pot învoi ca să aruncăm bucătura de „pâine“ „cânilor“ până-când aceasta trebuiește fiilor noștri!“

Iată stimabilă Doamnă dela cine aștepți Dta sprijin moral!

Dela acei închipuiți frați ai noștri, de cari suntem

considerați de câini, cari de voesc o coajă de pâne trebuie să o ceară în două labe, și și atunci trebuie să fie pregătiți că vor căpăta în locul coajei, lovitură de biciu preste ochi. — — — La cari totul și prin urmare și idealul *unității noastre culturale* s'e confoarmă spiritului de partid, și a căror cele mai înalte resoane de stat sunt: *Ote-toi de là que je m'y mette* — scoală-te ca să șed eu în locul teu! — Pentru acestea dânsii sunt în stare *de a arunca mărul de ceartă întră noi cei seraci cei oropsiti* de dincoace, și de a dripi în demnitatea celor refugiați la dânsii, ne simțindu-se prin aceasta ei din a lor parte întru nimic atinși în demnitatea lor națională. Să nu credeți însă stimabila mea Doamnă că în acest tablou trist e întreaga societate românească de dincolo de Carpați zugrăvită.

Ferească Dumnezeu! — Români de bine, adevărații frați ai noștri de dincolo de Carpați, stau și dânsii îngândurați și retrași într'un colț al patriei lor străbune, așteptând momentul când să poată ocupa și Plevna internă precum tot dânsii ocupaseră mai de nainte prin luptă vitejască pe cea esternă.

Pân' ce va sosi acest timp mult dorit, sunt de părere stimabila mea Doamnă, ca să nu ne prea aprindem la flacăra luminărilor literaturii noastre transcarpatine, ei măi bine să căutăm a cultiva literile în conformitate cu geniul limbei noastre, și să *dăm* prin aceasta *literaturii noastre o directivă națională*; ceea ce până acum îi lipsește.

Avem o comoară de gânduri înalte și sentimente fermecătoare, ce zace ascunsă în sinul poporului nostru. Să o desgropăm pe aceasta și ni-am atins scopul.

Lăsați boerii 'n pace să plutească și măi de parte în barca literaturii, pe oceanul cosmopolitismului. Și dacă nu ne bagă în samă să li zicem: Soyons amis (să fim prietini) Cinna!

Primiți vă rog espresiunea considerațiunei ce vi păstrez.

Sibiu, în 20 iulie n. 1897.

Mitică.

Cronica săptămînei.

Dela noi.

Hymen. Dl Dr George Tulcan și dșoara Ana Mărginean din Seitin logodiți.

Dl Dr Ioan Radu și dșoara Iolanta I. Robotin s'au cununat la 18 Iulie n. în biserica gr. or. din Poiana.

Alegere de protopop. La 1⁹/₃₁ Iuliu a. c. va fi alegerea de protopop în Ucuriș pentru cercul Beliului, devenit vacant prin pensionarea la cererea proprie a fostului protopop Petru Suciuc.

Româncă distinsă. Dșoara Adelina Piso din Sécărămb (Ardeal) absolventă a scoalei superioare de fete din Sibiu, terminând cursul IV și V de violină la conservatorul de musică din București a depus examenul cu succes eminent acolo, și a obținut primul premiu: cumuna de lauri, pentru succesul ajuns în această artă.

Știri mărunte. La universitatea din Budapesta au studiat an cinci dame, cu începutul anului scol. viitor numărul damelor „universitare“ se va măi spori cu 6 călugărițe dela diferite

mănăstiri. Acestea vor asculta facultatea filosofică. — *In Rîmeș Sat*, comitatul Alba de jos, o copilă de 14—16 ani dinpreună cu o femeie bătrână, voind să închidă în grajd o junincă spre-a o apăra de grozava furtună ce se descărca peste comună, — a fost lovită de trăsnet îndată a murit. Bătrâna a fost numai am țită. Grajdul și juninoia au ars de tot.

Falimentul „Fortunei”. În 19. nov. 1896. s'a constituit în Pesta „Fortuna”, societate pe acții pentru exploatarea minelor de aur din Munții apusenii. În frunte cu jidanul Langermann și un alt american, consul Blank. Intreprinderea fiind recomandată de Kossuth și alții, s'a adunat un milion de florini, în parte și din buzunare române, acuma însă ese la iveală că onorabili au luat-o la sănătoasă, cu banii, și-au lăsat pe acționari cu buzele umflăte.

În atențiunea advocaților. I Ioan Bogoevici, preot în Teregovă, cott. Caraș Severin, scrie cu datul de 18 Iuliu următoarele:

În comuna noastră Teregovă și cercul Teregovei ar fi o lipsă ne-pus de mare pentru un *advocat român*. Astăzi a venit un avocat din Pesta să se așeze în Teregovă; acesta e străin de noi, nu cunoaște limba noastră. Vă rog, binevoiiți a face cunoscut tinerilor noștri advocați români, că ar fi recomandat, ca să se așeze unul în Teregovă, căruia noi îi vom da tot spriguul. Este în lucrare și înființarea unei case de păstrare, unde poate fi ca avocat.

Necrolog. Ioan German preot gr. cat. în Sambatelec a murit acolo, la 17 Iulie a. c. în vîrstă de 67 ani. În veci amintirea lui!

Din România.

Cei trei medici ai Prințului moștenitor al României. *S'a vorbit mult despre ilustrul bolnav, A. S. R. Principele Ferdinand, care acum e în Sinaia dătătoare de viață și termine însănătoșirea, nu s'a vorbit însă destul despre cei trei medici Cantacuzino, Buicliu, Kremnitz, cari au dat îngrijirile lor Moștenitorului Tronului României.*

Dumnezeu a binecuvîntat munca lor și acum, la sfîrșit, când opera acestor trei medici e aproape terminată, ei au voit să o încununeze prin o altă faptă frumoasă, printr'un act de măreală de-sinteresare.

Două luni ei n'au mai avut profesiune, au încercat prin urmare perderi materiale de necontestat, totuși, când Majestatea Sa Regele Carol voind să recompenseze munca lor li-a oferit câte 60.000 lei pentru fie-care medic, ei au refuzat răspunzînd:

Sire! nu putem primi nimic; ni-am îndeplinit o datorie către țară și suntem fericiți, că am putut-o îndeplini așa bine!
O asemenea a negațiune e mai presus de ori-ce laudă.

Din străinătate.

Sultanul s'a supus condițiilor de pace puse din partea puterilor. E vorbă numai, oare se vor supune și Turcii? —

Lucrurile în Austria merg strună — spre schimbare radicală. Comunele germane — de ocamdată numai cele din Boemia, nu mai fac nici un serviciu statului: întrebările și ordinațiunile despre ale dărilor, ale serviciului militar ș. a. nu le primesc, cu atât mai puțin răspund la ele.

Această ținută l-a cam adus în strimtoare pe Badeni; deși încă tot se laudă că are încrederea deplină a împăratului, e lucru știut că se caută deja urmașul lui. Ce va face acesta, e treaba lui. Germanii cer retragerea ordinațiunilor de limbă sau cel puțin o delimitare a ținuturilor germane și cehe și sunt sprijiniți tot mai mult de frații lor din Imperiu, așa în zilele din urmă mai toți profesorii universitari au felicitat pe cei din Praga că au respins ordinațiunile guvernului, asemenea congresul iuriștilor în care se află mulți bărbați de stat,

a refuzat invitarea orașului Graz, căci n'ar putea privi nepăsător la lupta Germanilor din Austria, iar fiind în legătură cu bărbații de stat ai Austriei n'ar putea să deie epresiune sentimentelor sale. — Cuvinte hotărîte și demne de ambele corporațiuni cari sunt celea mai cu vază în întreagă Germania neoficioasă.

Cehii lipsiți de un astfel de sprijin, căci doară Badeni cu întreagă Galiția încă nu-î imperiul german, li-au strigat Germanilor: Cărați-vă în Germania! Dar aceștia au răspuns liniștiți: Bine, dar vom lua cu noi pămîntul nostru! De aceea, adunându-se la Eger în număr de multe mii, au purtat numai steaguri germane și au cântat „Die Wacht am Rhein.” Badeni li-a trimis poliția și miliția pe cap și a urmat o încăierare zdravănă.

Cehii scoși din fire la ideia dăruirii regatului „lor” au amenințat că-și vor lua încă și Austria de jos, provocându se cu toată serioșitatea la faptul că au fost bătuti acolo din partea Germanilor, dar ei i-au bătut acolo pe — Unguri.

Bibliografie.

„Foaia pentru toți”, nr. 28, cuprinde: I. S. Spartali (notiță și ilustrație). — Scriitorii și artiștii noștri (D. R. Rosetti). — Catedrala din Reims (ilustrație). — Unei călătoare (poesie) de I. C. Salvescu. — Odinioară de Delavrancea (urmare). — Despre disprețul oamenilor. — Legenda Ierusalimului de Lamartine, trad. de Neny. — Gândiri. — Mărioara (dramă în două acte de Carmen Sylva) în versuri nerimate de H. G. Lecca. — Vrajitorul alb (roman) de Emile Richebourg (urmare). — Tată (poesie) de Fl. I. Becescu. — Igiena vara. — Inteligența animalelor. — Glume. — Romanul unui călugăr (urmare) de Jean Rameau. — Noutăți. — Rețete și sfaturi. — Petreceri și jocuri. — Posta Red.

„Patria.” Așa se numește noul organ de publicitate al fraților din Bucovina, apărut în locul *Gazetei Bucovinei*, — care promite că: „va căuta în privință politică să fie expresiunea cea mai genuină a *voinței nefalsificate și firme* a poporului român din Bucovina; va căuta se cucerească teren, cât se poate de mare, causei naționale și se creeze o *opiniune publică* puternică, prin o lectură aleasă, prin un limbajiu corect românesc și prin un stil ușor, va căuta să desvoalte *interesul pentru limbă* și să ridice *gustul literar* al publicului cetitor”.

„Anunț literar.” În timpul cel mai scurt pun la tipar un volum de povești poporane, constător din vre-o 60 povești și snoave. Opul va da cam 25—30 côle tipărite, în formatul vol. I. tip. la 1886 și al vol. II. tip. la 1895. Din lipsa speselor de tipar însă n'pot da tipăririi până voiți fi asigurat de acele spese. Rog deci, pe cei ce vor avea poveștile mele, se binevoiască a se abona cu grabire. Prețul unui es. de 1 fl 75 cr. (5 lei noi) este a se trimite autorului-editor

Ioan Pop Reteganul în *Retteg.*
(Transilvania).

V. Dumbravă, Ortografia română în actuala sa stare de desvoltare. Beiuș 1897. Prețul 40 cr.

Cuprinsul: Prefața. Istoria ortografiei. Regule ortografice și observări ortoepice. Înterpunțiunea. Modele de scriere română.

Autorul se nisuește să apere compromisul Academiei, deși recunoaște că autoritățile s'au rostit pentru scrierea fonetică. Dar de ce â ê ô û pentru î, precum scriu mai toți din România? Dece prelungi confusiunea de acum? N'ar fi mai bine o operațiune radicală stabilind principiul: Pentru fiecare sunet numai una literă! deci: Scrie precum vorbești! De ce atâta bătaie de cap și atâte palme pe obrazul scolarilor? Tocmai scoala ar trebui să meargă aici înaintea cu autoritatea ei, căci foile trebuie să se acomodeze dorinței cititorilor lor.

Însă deși nu împărtășim punctul de mănecare al dlui autor, bucuros constatăm că cartea e foarte bună pentru ori cine vrea să fie orientat pe acest teren.

Deslegarea ghicitei din Nr 12 e „Amicabil“ (partea 1. a cuvântului a, a 2-a mic, a 3-a abil).

Deslegare bună ne-a sosit numai dela dșoara Sylvia Paleu din Biserica Albă. St. dșoară să și aleagă din cărțile a căror titlu s'a tipărit în Nr 14, și noi îndată îi vom espeda cartea dorită. Spre a ne încunoștința ajunge să ne scrie pe o cartă poștală.

Poșta redacției.

Dlul A. C. D. în B. Am espedat nrul 14. Abonamentul încă l'am primit vă mulțămim!

Dlul Teodor L. în Husasău. Poesiile le-am primit dacă vor fi bune, se vor publica.

Dlul Dr P. Z. în Verșeț Nr 13 l-am espedat îndată după primirea cartei ultime.

I. S. Fürth-Göttweig. Am primit toate! Dorim să rămăi și să fi tot vesel și sănătos! Aici nimic nou. Indată ce vom avea regaz, primești scrisoare.

Dr T. în B. . . . Au sosit toate, vă mulțămim!

Crix-crax. Scrisoarea a cauzat mare bucurie în Israel. Mulțămim de toate!

Să nu mai adresezi vie-o scrisoare lui Rudow ca cea ultimă „von R.“ căci așa ceva nu se potrivește cu spiritul lui democratic. Miar fi plăcut să fi aici când a citit „von“-ul! . . .

Mai multe în scrisoare. *L. R. S.*

Îmi permit a adaoga că dacă vreau, mă pot numi v. R., precum strămoșii mei pînă la suta XVI. Suntem mai bastinași în Brandenburg decât Hohenzollern-ii cari au ajuns acolo numai la anul 1415, când neamul nostru a fost acolo dede-mul „ritterbürti,“ laolaltă cu Quitzow și alții cu ow în coadă, numiți după satele lor slave. La porțile Berlinului, spre sudost, se află și astăzi satul Rudow pe care-l va fi bătut vr'un strămoș setos din soful cavalerului Rodenstein.

Ghicitura de șah.

De M. Aegea.

pri-	tă.	rea-mi	vîr-							pept	spu-	mai	voi?		
să	să-	tunci	po-	e						Ce	ne-	am	în	fiet	
Și-a-	vi-	și-	ni-	tri-	e-					lor	mî-e	cu-	re-	neți	sim-
de-	în-	ve-	ce,	trec,	li-	tă	—	i-	șa	te,	te.	ți-	su-	ce,	
	tre-	ște	mpe-	și	ni-	le	te,	Și-mi*	ri-	a-	min-	ți-			
		toar-	stea	lar-	pri-	za-	caüt	din	și	sim-	pri-				
			de	ma-	să-i	rea'n	perd	bi-	vesc	vremi					
			ce	vi-	gă	re-	re,	gîn-	dulci	vă					
			ste	uî-	azi,	la	di-	ve-	îmî	sdro-	ti-	ne			
			mă	la-	stoar-	go-	un	cea	pa-	mi-	po-	pa-	gîn-	gaz	
cri-	ce	—	ta-	cri-	dul-	o	ste	rii'	re	că	ră-	le	coa-	du-	
ția	De	nu	Tu	rea-mi	dr.-				oș,	me-	al	în	os.	ră-	
mai	mă	cre-	ciu.	la-						min-	ca-	ră	ri-	i-	
Lu-	Su-	cazi!	să								lor	te	sar	Fă-	

Terminul de deslegare 15 aug. n. Să va sorți o carte.